સિંગરૌલીમાં વિકાસ વિરુદ્ધ પ્રજાનો જંગ ચાલી રહ્યો છે

ગુજરાતની અદાણી પાવર કંપનીને મધ્યપ્રદેશના સિંગરૌલી જિલ્લામાં ધીરૌલી બ્લોકમાં ખાણકામ માટે કોલસા મંત્રાલય તરફથી મંજૂરી મળી ગઈ છે. કંપનીએ આ મંજૂરીને ઈંધણ સુરક્ષા અને કાર્યકારી ટકાઉપણું તરફ એક મહત્ત્વપૂર્ણ પગલું ગણાવ્યું છે, પણ તેને કારણે લાખો વૃક્ષો કપાઈ રહ્યાં છે. આદિવાસીઓને તેમનાં કોલસા બ્લોકની માલિકી મેળવી હતી. જોકે આ કહેવાતી હરાજીમાં અન્ય કોઈ બોલી લગાવનાર નહોતા. ભારતીય કોલસા મંત્રાલયે આ પ્રક્રિયાને જબરદસ્ત સફળતા ગણાવી હતી. તેમણે કંપનીને 11 બ્લોક ફાળવ્યા હતા, જેમાં ફક્ત એક જ બોલી લગાવનાર હતા. કોલસાના આ ભંડારો જંગલોના વિસ્તારો નીચે આવેલા છે.

હકીકતમાં બુધવાર, 10 ડિસેમ્બરના રોજ લોકોને શું લાભ થવાનો છે? સિંગરૌલીમાં રાજ્યમાં સૌથી વધુ AQI છે તો પણ જંગલો કાપવામાં આવી રહ્યાં છે.

કોંગ્રેસે આરોપ લગાવ્યો છે કે મધ્યપ્રદેશના સિંગરૌલી જિલ્લામાં અદાણી ગ્રુપના ધીરૌલી કોલસા પ્રોજેક્ટમાં વન અધિકાર અધિનિયમ, 2006 (FRA) અને પંચાયતો (અનુસૂચિત ક્ષેત્રોમાં વિસ્તરણ) અધિનિયમ, 1996 (PESA)નું ઉલ્લંઘન કરવામાં આવ્યું છે. કોંગ્રેસ

બાળકો માટે શાળા અને બે ટંકનું ભોજન જોઈએ છે, પરંતુ તેમના મૂળભૂત અધિકારો છીનવાઈ રહ્યા છે. તેમના ઘરનું ગુજરાન ચલાવતાં તેંદુના પાંદડાં છીનવાઈ ગયાં છે. એટલું જ નહીં, 10,000 એકર જમીન પર પાણી, જંગલો અને જમીનનો નાશ કરીને એક નવો વેરાનપ્રદેશ બનાવવામાં આવી રહ્યો છે. સમગ્ર પ્રદેશમાં પોલીસ દળોની ભારે તૈનાતી દર્શાવે છે કે વહીવટીતંત્ર જનતા કરતાં ઉદ્યોગપતિઓના હિતમાં કામ કરી રહ્યું છે. કોઈપણ પર્યાવરણીય કે સામાજિક પરવાનગી વિના જંગલ નાશ પામી રહ્યું છે. વૃક્ષોના આડેધડ નાશ અને આદિવાસી વિસ્થાપનનો મુદ્દો સતત ગરમાઈ રહ્યો છે. આદિવાસીઓ અને સ્થાનિક લોકોને ન તો વળતર મળ્યું છે કે ન તો પુનર્વસન. કોલસાની ધૂળ બાળકો અને વૃદ્ધોનાં ફેફસાંને નુકસાન પહોંચાડી રહી છે. આ યોજનાને કારણે ગામડાંઓમાં ફક્ત થોડા લોકો જ બાકી છે; બાકીના બધા સ્થળાંતર કરી ચૂક્યા છે.

નરેન્દ્ર મોદી સરકારે મધ્યપ્રદેશના સિંગરૌલી જિલ્લામાં કોમર્શિયલ ખાણકામ માટે આ ક્ષેત્ર ખોલ્યું ત્યારથી અદાણી ગ્રુપે ઓછામાં ઓછા ત્રણ કોલ બ્લોક ધીરૌલી, ગોંડબહેરા ઉઝેની પૂર્વ અને ગોંડબહેરા ઉઝેની હસ્તગત કર્યા છે. સરકારી માલિકીની કોલસા ખાણ સુલિયારી માટે અદાણી કંપનીને કોન્ટ્રાક્ટર (ટેકનિકલી ખાણ વિકાસકર્તા) અને સંચાલક (MDO) તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવી છે. તે બીજા કોલસા બ્લોક મારા II મહાન, હસ્તગત કરવાનો પ્રયાસ કરી રહી છે, જેનો મોદી સરકારે ગાઢ જંગલ આવરણ હોવા છતાં હરાજી કરવાનો નિર્ણય લીધો છે. અદાણી ગ્રુપે નજીકનો બંધૌરા કોલસા આધારિત પાવર પ્લાન્ટ પણ હસ્તગત કર્યો છે અને તેની ક્ષમતા વધારવાનો પ્રયાસ કરી રહી છે. ઓગસ્ટ 2022માં અદાણી ગ્રુપે મધ્ય ભારતમાં ગોંડબહેરા ઉઝેની પૂર્વ કોંગ્રેસની 12 સભ્યોની ટીમ સિંગરૌલી પહોંચી હતી. પોલીસે બેરિકેડ ઉભા કરીને તેમને રોક્યા હતા. એક કલાકની ઉગ્ર ચર્ચા પછી વહીવટીતંત્રે

પોલીસ દળોની ભારે તૈનાતી દર્શાવે છે કે વહીવટીતંત્ર પ્રજા કરતાં ઉદ્યોગપતિઓના હિતમાં કામ કરી રહ્યું છે. કોઈપણ પર્યાવરણીય કે સામાજિક પરવાનગી વિના જંગલ નાશ પામી રહ્યા છે

પાંચ કોંગ્રેસી નેતાઓને આદિવાસી પરિવારોને મળવાની પરવાનગી આપી હતી. જોકે, વિક્રાંત ભૂરિયા અને વિપક્ષના નેતા ઉમંગ સિંઘર પહેલાથી જ તેમની બાઈક પર વૈકલ્પિક માર્ગ અપનાવીને આદિવાસી સમુદાયો સુધી પહોંચી ગયા હતા. નેતાઓએ ગામમાં ખાલી ઘરો અને ખંડેર વિસ્તારો જોયા હતા.

ટાઈમ લાઈન
-સંજય વોરા

મધ્યપ્રદેશ વિધાનસભાના શિયાળુ સત્રમાં પણ સિંગરૌલીમાં ગેરકાયદેસર લાકડા કાપવાનો મુદ્દો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો. વિપક્ષે તેના તરફ ધ્યાન દોર્યું હતું. કોંગ્રેસના ધારાસભ્ય વિક્રાંત ભૂરિયાએ કહ્યું કે હું એક ગંભીર સામાજિક મુદ્દાને સંબોધવા માટે સિંગરૌલી ગયો હતો. મારે ત્યાં ગુપ્ત રીતે જવું પડ્યું હતું. ત્યાં લાકડાં કાપવાનું કામ ચાલી રહ્યું છે. ગ્રામજનોને બહાર આવવાની મંજૂરી નથી પણ બહારના લોકોને અંદર આવવાની મંજૂરી છે. આઠ ગામોને અનામત વિસ્તારોમાંથી કેમ બાકાત રાખવામાં આવ્યા છે? સિંગરૌલીમાં વૃક્ષો કાપવામાં આવી રહ્યાં છે, પરંતુ તે સેંકડો કિલોમીટર દૂર આવેલા સાગર અને રાયસેનમાં વાવવામાં આવી રહ્યા છે. તેનાથી સિંગરૌલીના પાર્ટીના મહાસચિવ જયરામ રમેશે એવો દાવો કર્યો હતો કે પ્રોજેક્ટને બીજા તબક્કાની વન મંજૂરી મળ્યા વિના વૃક્ષો કાપવાનું શરૂ થઈ ગયું હતું. ગ્રામજનો, મોટાભાગે અનુસૂચિત જનજાતિ સમુદાયો અને ખાસ કરીને નબળા આદિવાસી જૂથો (PVTGs) ના લોકો પણ યોગ્ય રીતે વિરોધ કરી રહ્યા છે. કોલસા ક્ષેત્ર પાંચમા અનુસૂચિત વિસ્તારમાં આવે છે, જ્યાં આદિવાસી અધિકારો અને સ્વ-શાસનની જોગવાઈઓ બંધારણીય રીતે સુરક્ષિત છે. પંચાયત (અનુસૂચિત ક્ષેત્રોમાં વિસ્તરણ) અધિનિયમ, 1996 ની જોગવાઈઓ અને ગ્રામ સભાની સંમતિ ફરજિયાત બનાવતા સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાઓ છતાં ગ્રામ સભા સાથે કોઈ પરામર્શ કરવામાં આવ્યો ન હતો.

વન અધિકાર અધિનિયમ, 2006 મુજબ ગ્રામ સભાએ બિનજંગલ હેતુઓ માટે જંગલની જમીનનો ઉપયોગ કરવાનો નિર્ણય લેવો જ જોઈએ.

જોકે, આ કિસ્સામાં ગ્રામ સભાની સંમતિને અવગણવામાં આવી હોય તેવું લાગે છે. આશરે 3,500 એકર મુખ્ય વન જમીનના ઉપયોગ માટે પર્યાવરણ, વન અને આબોહવા પરિવર્તન મંત્રાલય તરફથી બીજા તબક્કાની મંજૂરી હજુ સુધી મળી નથી, જ્યારે કંપનીના માણસો જંગલો સાફ કરવાનું શરૂ કરી રહ્યા છે. આ પ્રોજેક્ટ દ્વારા અગાઉ વિસ્થાપિત થયેલા પરિવારો હવે ફરીથી વિસ્થાપનનો સામનો કરી રહ્યા છે.

આ પ્રોજેક્ટના અમલીકરણથી મહુઆના વૃક્ષો, દવાઓ અને બળતણનાં લાકડાં ગાયબ થઈ જશે, જેની સીધી અસર આદિવાસીઓની આજીવિકા પર પડશે. જંગલો માત્ર આજીવિકાનો સ્રોત નથી પણ આદિવાસી જૂથો માટે પવિત્ર છે. વળતરરૂપ વનીકરણ ખૂબ જ ખરાબ ઈકોલોજીકલ વિકલ્પ છે. કોંગ્રેસના આરોપોનો અદાણી જૂથ તરફથી કોઈ જવાબ આપવામાં આવ્યો નથી. અદાણી પાવરે જાહેરાત કરી હતી કે તેને ખાણકામ શરૂ કરવા માટે કોલસા મંત્રાલય તરફથી મંજૂરી મળી ગઈ છે.

ડિજિટલ યુગમાં પ્રત્યક્ષ નાટકોની પ્રસ્તુતતા

ડિજિટલ યુગે આપણા જીવનનાં દરેક ક્ષેત્રને બદલી નાંખ્યાં છે. મનોરંજન, શિક્ષણ, સંવાદ અને સંસ્કૃતિ બધું જ હવે સ્ક્રીન કેન્દ્રિત બની ગયું છે. મોબાઇલ રીલ્સ, માઇક્રો સીરિઝ, વેબ કન્ટેન્ટ અને ઓન-ડિમાન્ડ વિડિયોના યુગમાં એવું લાગવા લાગ્યું છે કે રંગમંચીય નાટ્યપ્રસ્તુતિઓ, કદાચ હવે અપ્રસ્તુત થઈ રહી છે પરંતુ હકીકતમાં, ડિજિટલ અવાજ વચ્ચે પણ પ્રત્યક્ષ નાટકોનું જ નહીં પણ ભજવાતા દરેક કાળનું મહત્ત્વ માત્ર ટકી રહ્યું નથી પણ નવી રીતે પોતાની ઓળખ સ્થાપિત કરી રહ્યું છે.

પ્રત્યક્ષ નાટકનો મૂળ સ્વભાવ જ એવો છે કે તે દર્શક અને કલાકાર વચ્ચે સીધો, જીવંત અને અવિભાજ્ય સંબંધ બનાવે છે. સમજવા માટે કહે છે અને અનુભવવા માટે કહે છે. અહીં સમય પોતાની સાચી ગતિ પકડે છે અને માણસને પોતાની જ સાથે એક સંવાદ ઊભો કરાવે છે.

આજના સમયમાં ઘણા યુવાન દર્શકો નાટકથી દૂર થયા છે અને નાટક તેમના સુધી પહોંચવાની નવી રીતો શોધી રહ્યું છે. માઇક્રો નાટકો, સાઇટ-સ્પેસિફિક પર્ફોર્મન્સ, સ્ટ્રીટ થિયેટર અને ઇન્ટરએક્ટિવ પ્રસ્તુતિઓ આ બધું નાટકને નવા પ્રાયોગિક સ્વરૂપમાં રજૂ કરે છે. ડિજિટલ માધ્યમ અહીં શત્રુ નથી પરંતુ સહાયક બની શકે છે. રીલ્સ અને શોર્ટ વિડિયોઝ દ્વારા નાટકના અંશ, રિહર્સલની ઝલક અથવા બીજું ઘણું નવા દર્શકો સુધી પહોંચાડવું શક્ય બને છે.

માઇક્રો સીરિઝ અને વેબ કન્ટેન્ટની

અહીં કોઈ રીટેક નથી, કોઈ કટ નથી અને કોઈ ફિલ્ટર નથી. જે ક્ષણે જે બને છે, એ જ અંતિમ સત્ય બનીને સામે આવે છે. આ તત્કાલિકતા અને સત્યતા જ પ્રત્યક્ષ નાટકને ડિજિટલ માધ્યમોથી અલગ બનાવે છે. જ્યાં સ્ક્રીન આપણને શુષ્ક અનુભવ આપે છે, ત્યાં નાટક રંગતંત્રની સૂર તાલ અને રિધમ લઈને એક ખૂબ જ લાંબી સુખદ સ્મૃતિ રચે છે.

કર્ટનકોલ
- ગિરિશ સોલંકી

ડિજિટલ યુગમાં દર્શકોની ધ્યાન ક્ષમતા (attention span) ઘટી રહી છે . 30 સેકન્ડની રીલ, 1 મિનિટના શોર્ટ વિડિયો અને 7 થી 10 મિનિટની માઇક્રો સીરિઝ આ બધું ઝડપથી બદલાતા કન્ટેન્ટની માંગ તો દર્શાવે છે પરંતુ આ જ પરિસ્થિતિમાં નાટક એક પ્રકારનો સુસંગત પ્રવાહ બને છે. નાટક દર્શકને સાચી રીતે જોવા માટે પ્રેરિત કરે છે, સાંભળવા - લોકપ્રિયતાએ વાર્તાકથનની શૈલીમાં પણ ફેરફાર કર્યો છે. ટૂંકા એપિસોડ, તીવ્ર સંઘર્ષ અને સ્પષ્ટ મુદ્દા આ બધું નાટ્યલેખનને પણ અસર કરે છે. આજના ઘણા નાટ્યલેખકો ડિજિટલ દર્શકની સંવેદનાને ધ્યાનમાં રાખીને લખે છે પરંતુ સાથે સાથે મંચના રંગતંત્રને ભૂલતા નથી. પરિણામે એવી રચનાઓ ઊભી થાય છે જે મંચ પર પણ અસરકારક છે અને ડિજિટલ પ્રમોશન માટે પણ અનુકૂળ છે.

પ્રત્યક્ષ નાટકનું એક મોટું શક્તિસ્થાન એ છે કે તે સમુદાય બનાવે છે. થિયેટર હોલમાં બેઠેલા અજાણ્યા લોકો એક સાથે વિચારે છે, હસે છે, રડે છે અને વિષયોને લઈને સંવેદનશીલ પણ થાય છે. આ સામૂહિક અનુભવ ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ પર શક્ય નથી. ખાસ કરીને આજના એકાંત અને વર્ચ્યુઅલ સંબંધોના યુગમાં, પ્રત્યક્ષ નાટક માનવીય જોડાણનું (human connection) મહત્ત્વ યાદ અપાવે છે.

શિક્ષણ અને સામાજિક જાગૃતિના ક્ષેત્રમાં પણ પ્રત્યક્ષ નાટકોની પ્રસ્તુતતા નોંધપાત્ર છે. ડિજિટલ કેમ્પેઇન જેટલું જ અસરકારક, ક્યારેક તો વધુ અસરકારક, સ્ટ્રીટ પ્લે અથવા નાની મંચીય પ્રસ્તુતિ સાબિત થાય છે. અહીં સંદેશ માત્ર સાંભળવામાં નથી આવતો પરંતુ અનુભવવામાં આવે છે. આ અનુભવ માણસના વિચારો અને વલણમાં લાંબા સમય સુધી રહે છે.

ડિજિટલ યુગે નાટકો માટે પડકારો પણ ઊભા કર્યા છે. પ્રેક્ષકોની સંખ્યા, આર્થિક સંસાધનો અને સમયની અછત પરંતુ દરેક પડકાર સાથે નવી શક્યતાઓ પણ આવે છે. ઓનલાઇન ટિકિટિંગ, ડિજિટલ માર્કેટિંગ, સોશ્યલ મીડિયા દ્વારા દર્શક જોડાણ આ બધું

પ્રત્યક્ષ નાટકનો મૂળ સ્વભાવ જ એવો છે કે તે દર્શક અને કલાકાર વચ્ચે સીધો, જીવંત અને અવિભાજ્ય સંબંધ બનાવે છે. અહીં કોઈ રીટેક નથી, કોઈ કટ નથી અને કોઈ ફિલ્ટર નથી

નાટકને વધુ વ્યવસ્થિત અને વ્યાપક બનાવી શકે છે. ઘણા થિયેટર જૂથો હવે હાઈબ્રિડ મોડલ અપનાવી રહ્યા છે, જ્યાં પ્રત્યક્ષ પ્રસ્તુતિ સાથે ડિજિટલ દસ્તાવેજીકરણ પણ થાય છે.

મહત્ત્વની વાત એ છે કે નાટક પોતાનું મૂળ સ્વરૂપ ગુમાવ્યા વિના બદલાવ સ્વીકારે. નાટક જો માત્ર ડિજિટલ ટ્રેન્ડને અનુસરશે, તો તેની ઓળખ ખોવાઈ શકે પરંતુ જો તે પોતાની પ્રત્યક્ષતા, મંચસ્થ અભિવ્યક્તિ અને માનવીય સ્પર્શને કેન્દ્રમાં રાખીને ડિજિટલ સાધનોનો ઉપયોગ કરશે તો તે વધુ સશક્ત બનશે. ડિજિટલ યુગમાં પ્રત્યક્ષ નાટકોની પ્રસ્તુતતા પ્રશ્નચિહ્ન હેઠળ નથી, પરંતુ પરિવર્તનના ચોરસ્તા પર છે.

નાટક આજે પણ એટલું જ જરૂરી છે, જેટલું તે પહેલાં હતું કદાચ એનાથી વધારે જરૂરી છે કારણ કે સ્ક્રીનથી ભરેલી દુનિયામાં, મંચ આપણને ફરીથી માણસ બનવાનું શીખવે છે અને એ જ પ્રત્યક્ષ નાટકની સૌથી મોટી તાકાત છે.

શબ્દ સાપ્તાહિકી

- અરવિંદ એસ. મારૂ

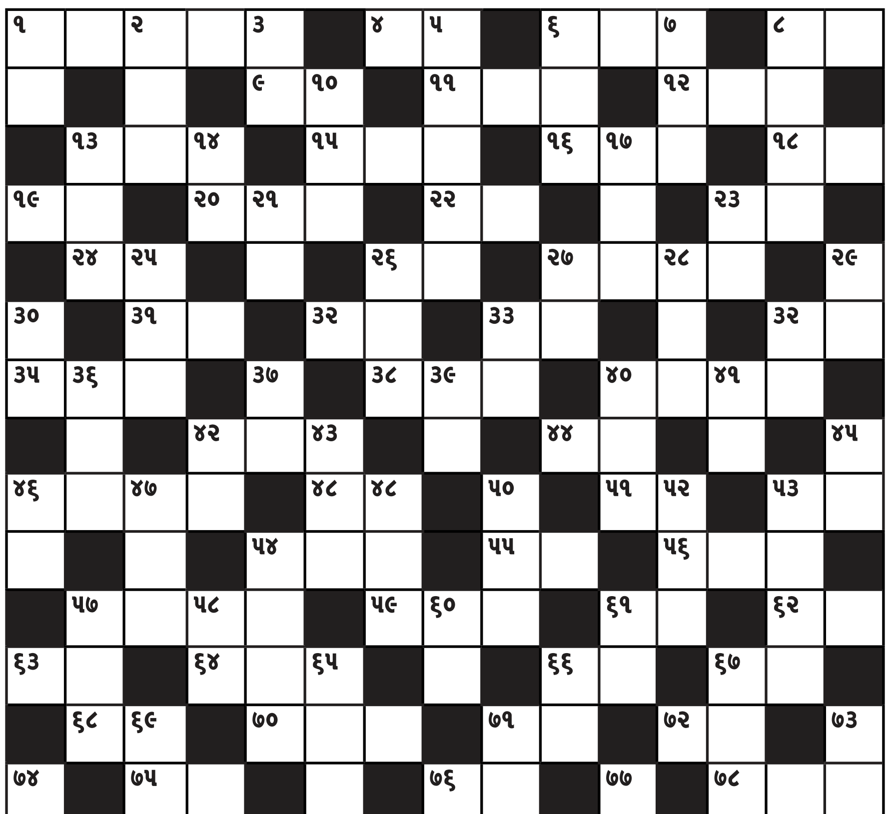

આડી ચાવી

૧. સંસારરૂપી દરિયો (૫)
૪. રહેવાનું સ્થળ (૨)
૬. પવન (૩)
૮. અક્કલ, બુધ્ધિ (૨)
૯. આદર, સન્માન (૨)
૧૧. દબાવવું, પીડવું તે (૩)
૧૨. ઝાંઝર (૩)
૧૩. છળ, પ્રપંચ (૩)
૧૫. સહાય (૩)
૧૬. નરમ સ્વભાવનું, ભલું (૩)
૧૮. એક સૂકો મેવો (૨)
૧૯. શંકર (૨)
૨૦. સસલું (૩)
૨૨. પાણી (૨)
૨૩. રાહ, રસ્તો (૨)
૨૪. દુનિયા, વિશ્વ (૨)
૨૬. તાબે, આધીન (૨)
૨૭. લોકમત (૪)
૩૧. સંમતિ, પરવાનગી (૨)
૩૨. ચીસ, બૂમ (૨)
૩૩. નવી પરણેલી વહુ (૨)
૩૪. ભાઇ (૨)
૩૫. સોનું, કુંદન (૩)
૩૮. બનાવટી (૩)
૪૦. ચર્ચા, ઊહાપોહ (૪)
૪૨. માલિશ કરવું તે (૩)
૪૪. સૂંઘવાનો અવયવ (૨)
૪૬. પતંગ (૪)
૪૮. હાથનું ઘરેણું (૨)
૫૧. ગરક, તલ્લીન (૨)
૫૩. દરજ્જો, ઉપાધિ (૨)
૫૪. હાર, પંક્તિ (૩)
૫૫. ''મારી ... ઉતારો રાજ'' (૨)
૫૬. ખામી, ઘટ, ખોટ (૩)
૫૭. ઇશારો, સૂચન (૪)
૫૯. પાસા ફેંકીને ભવિષ્ય જોવાની વિદ્યા (૩)
૬૧. મસાલામાં વપરાતું સોડમવાળું બી (૨)
૬૨. ઊંડો ખાડો (૨)
૬૩. હિંમત (૨)
૬૪. દાંત (૩)
૬૬. હોડી, વહાણ (૨)
૬૭. રાતની ચોકી માટે ફરવું તે (૨)
૬૮. ધૂળ (૨)
૭૦. કંગાળ, ગુંડો (૩)
૭૧. આઘું, છેટું (૨)
૭૨. બટન ઘાલવાનું નાકું (૨)
૭૫. એક હિંસક પશુ (૨)
૭૬. લીન, ડૂબેલું (૨)
૭૮.એક કંદમૂળ (૩)
૭૯. ચાલવું તે, ગતિ (૩)
૮૦. પૃથ્વી (૪)
૮૧. ખૂબ હોવું તે (૪)

ઊભી ચાવી

૧. પ્રભાવશાળી (૨)
૨. સારાપણું (૩)
૩. સુંદર સ્ત્રી (૨)
૫. સહાયક (૫)
૬. ઇચ્છા, મનીષા (૩)
૭. શોધ, ભાળ (૩)
૮. મંદ સ્મિત (૪)
૧૦. મીઠું (૩)
૧૩. દેવું, ઋણ (૩)
૧૪. મીટ, અનિમેષ નજર (૨)
૧૭. લગ્ન, લગની (૩)
૨૧. બાણ, તીર (૨)
૨૩. પવન (૨)
૨૫. ડૂબેલું, લીન (૩)
૨૬. મુખ, ચહેરો (૩)
૨૭. ઔષધીવાળું મૂળિયું (૨)
૨૮. ખુશ્બો, મહેક (૩)
૨૯. નાત જમાડવી તે (૨)
૩૦. પ્રામાણિક (૨)
૩૩. રતાશ (૨)
૩૪. શૂરવીર, ભાઇ (૨)
૩૬. આંખ (૩)
૩૭. એક કઠોળ (૨)
૩૯. ચોટલો (૨)
૪૦. ઘર આંગણાનું એક પંખી (૩)
૪૧. લીલું ઘાસ (૨)
૪૨. દાણાદાર લોટ (૨)
૪૩. ગળા કે છાતીમાં રૂંધામણ (૩)
૪૫. અવાજ (૨)
૪૬. દુ:ખ, પીડા (૨)
૪૭. કાદવવાળી જગા (૩)
૪૯. અમેરિકાનો સિક્કો (૩)
૫૦. રાજાનું રહેઠાણ (૩)
૫૨. જંજાળ વિનાનું (૩)
૫૩. પારકા પૈસા (૪)
૫૪. હંમેશ, કાયમ (૪)
૫૭. મરે નહિ એવું (૩)
૫૮. અર્થ, તાત્પર્ય (૨)
૬૦. આનંદ (૨)
૬૧. પ્રાણ (૨)
૬૫. વારસ વિનાનું (૪)
૬૬. સ્ત્રી, મહિલા (૨)
૬૭. ગુજરાન માટે કરવાનો કામ ધંધો (૪)
૬૯. યુવાન (૩)
૭૧. સંદેશો પહોંચાડનાર (૨)
૭૩. ઝટ, એકદમ (૩)
૭૪. અંત, છેડો (૨)
૭૬. ચણોઠી જેટલું કદ કે વજન (૨)
૭૭. પરાજય (૨)

શબ્દ સાપ્તાહિકી ઉકેલ

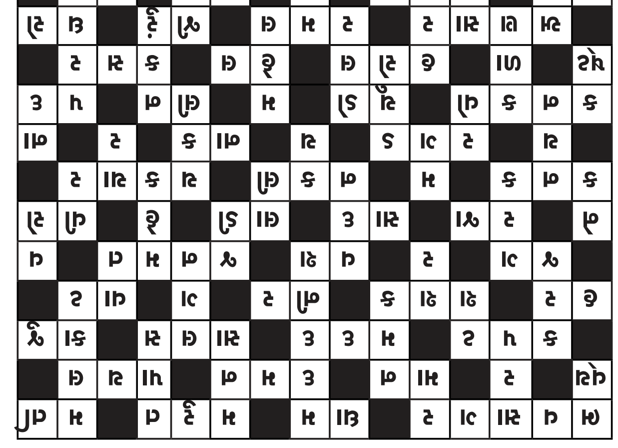

કાકુરો

» અહીં ૮x૯ના ખાનાવાળા ચોરસ આપેલ છે.
» ચોરસના અમુક ખાનામાં ત્રિકોણમાં અંક દર્શાવ્યા છે.
» બાકીનાં ખાલી ખાનામાં ૧ થી ૯ નો અંક આવી રીતે લખવો જેનો સરવાળો ત્રિકોણમાં આપેલ અંક જેટલો થવો જોઇએ.
» કોઇ પણ અંકનો બીજી વખત ઉપયોગ કરવો નહિ (એક જ સંખ્યામાં)

→ આડી લાઇન
↓ ઊભી લાઇન

કાકુરો- નો ઉકેલ